

Universitetens styrka är tillförlitlig kunskap

2015 var ett tudelat år

När vi idag firar universitetets 376:e årsdag måste vi se tillbaka på året som gick, på resultaten och stämningarna under 2015. För Helsingfors universitet blev året verkligen tudelat.

Vi hade igen framgång i våra akademiska kärnuppgifter, men samtidigt drabbades vi av stora nedskärningar i finansieringen.

Regeringens sparbeslut och nedskärningarna i universitetens finansiering, i synnerhet de stora nedskärningar som riktas mot Helsingfors universitet, krävde ett förändringsprogram och åtgärder som inleddes under hösten. Vårt förändringsprogram innehåller både omfattande sparåtgärder, som bland annat gäller personalkostnader, lokaler och anskaffningar, och sökande efter nya finansieringskällor, i synnerhet internationell forsknings- och stiftelsefinansiering. Efter noga övervägande bestämde vi att på en gång genomföra omfattande och tunga uppsägningar under våren, så att inte universitetet ska lamslösas av upprepade samarbetsförhandlingar under flera efter varandra följande år. Det går inte att underskatta de allvarliga följderna av de tunga personalminskningarna, varken nu eller i framtiden.

I fjol firade vi också, som institution och tillsammans med våra många samarbetspartner, vår 375 år långa förtjänstfulla historia, vårt universitet som bildningens vagga och högborg och som föregångare och utvecklare inom vetenskap, forskning och högre utbildning. De många evenemangen under jubileumsåret stärkte samhörigheten och gjorde oss stolta över vårt universitet, och stärkte ytterligare samverkan med våra alumner, samarbetspartner och intressenter. Utmärkta exempel på olika former av samarbete med olika aktörer är metrostationen som döptes om till [Helsingfors universitet](#), stadsfestivalen [Thinkfest](#), [Think Company](#) (som finns i centrum, i Vik och nu också i Mejlans), vetenskapstävlingen Helsinki Challenge, de nya projekten [Health Capital Helsinki](#) och Life Science Center, och inte minst den fascinerande kavalkaden *375 humanister*.

Liksom tidigare var 2015 ett år då universitetet producerade många nya forskningsresultat, mångsidiga och med genomslagskraft, och flera forskare uppmärksammades med nationella och internationella utmärkelser. Exempel på de många viktiga forskningsområdena och resultaten är klimatförändringen och atmosfärvetenskapen, cancerforskningen och hjärnans lymfkärl, empati och ledarskap, och forskningen i kinesisk lag och politikens utveckling i Ryssland. Vi har mångvetenskaplig, högkvalitativ forskning och undervisning och lärande som baserar sig på forskning med en genomslagskraft som svarar på nationella och internationella behov. I internationella jämförelser är vi bland de hundra bästa universiteten i världen: I senaste Times Higher Educations jämförelse mellan universiteten i Europa var vi på 28:e plats och **Nordens bästa mångvetenskapliga universitet**. Listan toppas av Oxford och Cambridge, följda av Imperial College London och University College London och ETH Zürich. Dessutom kan man lägga märke till att de tyska universitetens ställning är stark: 36 tyska universitet placerade sig bland de 200 bästa. Finland och Danmark har 6 och Sverige 11 universitet bland de 200 bästa.

Vi har också fått erkännande för att vi främjar **en öppen verksamhetskultur** och för att **vi gör Helsingfors roligare**.

En av våra främsta styrkor är att undervisning och lärande alltid direkt och öppet kan dra nytta av forskningen vid universitetet. På så sätt ökar vi förståelsen av världens komplexa fenomen och kan erbjuda lösningar på svåra problem. De tusentals unga som utexamineras varje år är det bästa exemplet på genuin genomslagskraft.

Trots den svåra ekonomiska situationen vill vi att vår strategi för perioden 2017-2020 ska vara både ambitiös och imponerande. Universitetets styrelse godkände strategin i januari 2016. Det är dock klart att vi blir tvungna att gå igenom våra satsningar och fokusområden noggrannare i och med att resurserna minskar. Vi fortsatte också att arbeta med våra två stora reformer, utbildningsreformen Stora hjulet och omorganiseringen av förvaltningen, eftersom de hade inletts redan före nedskärningarna.

I strategin har vi placerat studenten i centrum och examensstrukturen ändras i riktning mot Bologna-modellen. Vi satsar på nya lärmiljöer och studieformer. Vi är ett kreativt, förstklassigt och internationellt forskningsuniversitet, en av LERUs grundande medlemmar. Vårt mål är att profilera oss, bland annat med Finlands Akademis profileringsfinansiering, och rekrytera aktivare och långsiktigare än tidigare. Kvaliteten må avgöra!

Öppen vetenskap är en viktig princip som stärker oss. Vi bygger en öppen, experimenterande verksamhetskultur med resurser som möjliggör förnyelse bl.a. med hjälp av nya, ofta internationella finansieringskanaler. Vi omorganiserar strukturerna, både de akademiska enheterna på våra campus och förvaltningen. Som jag konstaterade är vid redan starka när det gäller öppenhet: I fjol var Helsingfors universitet bäst när det gällde öppenhet i undervisnings- och kulturministeriets sammanlagda bedömning av högskolornas verksamhetskultur inom projektet Öppen vetenskap och forskning. Visst finns det fortsättningsvis rum för förbättring, både hos oss och hos andra. Öppenhet är en förutsättning för förtroende. Det är den grund som vi måste bygga på.

Vårt mål är att vara ett förstklassigt universitet och en stark påverkare i Finland och världen. Vi kan inte nå målet utan nära samarbete med våra nuvarande och nya samarbetspartner, i Finland och internationellt, inom den offentliga och inom den privata sektorn.

Våra viktigaste och mest inflytelserika prestationer inom vetenskap och forskning, undervisning och lärande och samhällssamverkan 2015, är hela universitetssamfundets förtjänst. Allt bra och viktigt åstadkoms av våra **kompetenta medarbetare, av individer och tillsammans**, och i samarbete med våra samarbetspartner. Personalens och studenternas motivation, engagemang och entusiasm måste upprätthållas och stärkas också under sämre tider. Öppenhet, förtroende och ömsesidigt stöd är viktigt.

I informationsflödet är tillförlitlig kunskap universitetens styrka

Helsingfors universitet och universiteten i allmänhet har många viktiga uppgifter. Till våra viktigaste uppgifter hör naturligtvis att med förstklassig forskning producera ny kunskap och modern undervisning och lärande av hög kvalitet som baserar sig på forskningen. Det är också så vi stärker vår samverkan med samhället och vår genomslagskraft i samhället. Vi ökar förståelsen av de många komplexa fenomen och

problem som finns i vårt land och i världen, både med vår forskning och med alla de flera tusen magistrar och doktorer som utexamineras från universitetet varje år. Vi förändrar vårt land och världen.

Universitetens främsta uppgift har alltid varit att erbjuda pålitlig kunskap och fördomsfri, bättre förståelse. Och uppgiften betonas ytterligare i dag då samhällen och gemenskaper befinner sig i en brytningstid och informationsflödet tilltar. Universitetet måste vara starka aktörer när det gäller att producera pålitlig kunskap. Den rollen har getts oss och vi har tagit emot den redan för flera århundraden sedan. Nu måste vi i ännu högre grad än tidigare slå vakt om uppgiften.

Vi har tillgång till material och information av många olika typer och i många olika former. Vi vet inte alltid hur tillförlitlig informationen är, eller så ids eller vill vi inte ta reda på det. Då kan felaktig information lätt spridas, antingen oavsiktligt eller med avsikt. Felaktig information ökar inte vår kunskap om fenomen och problem omkring oss, tvärtom. Felaktig information förbättrar inte heller kvaliteten på beslut och lösningar.

Även om materialet, informationen och kunskapen är bra och pålitliga, ger de inte alltid upphov till förståelse, än mindre visdom. Och även om förståelse och visdom skapas, utnyttjas de inte alltid. Det kan bero på att den nya forskningsbaserade kunskapen står i konflikt med beslutsfattarnas program, riktlinjer och metoder. Då uppnår vi inte visdom och vi hittar inte en bättre väg.

De politiska målen och strategiska riktlinjerna kan vara, och är också ofta, bra och vettiga, men det är svårt att välja rätt metoder som har önskad verkan. Det kan bero på att omvärlden förändras så mycket och så snabbt att de valda metoderna inte längre är lämpliga. De kan till och med vara skadliga i det nya läget. En annan vanlig orsak är att man inte känner till och förstår samverkan mellan de många olika målen och metoderna tillräckligt väl. Problemen och fenomenen i Finland och världen är komplicerade.

Universitetet borde svara på dessa problem med högklassig forskning och utbildning av unga, ofta mångvetenskapliga förmågor och experter. Universitetet borde också forska i och utvärdera problemen, och kanske till och med förebygga dem, innan de växer sig för stora. Vi måste frångå lösningsmodeller som bygger på en enda sanning och ensidigt tänkande. Föregångare bär ett ansvar.

Som vi poängterar i vår nya strategi, är öppen vetenskap och forskning en viktig faktor när det gäller att förbättra informationens kvalitet och tillförlitlighet. Det är en drivkraft som främjar öppna metoder i vetenskaplig forskning. Ett centralt mål är att publicera forskningsresultaten och forskningsdata samt metoderna som har använts i forskningen, så att de kan kontrolleras och användas av alla intresserade. Öppen tillgänglighet till forskningspublikationer (*open access*), öppen publicering av forskningsmaterial, utnyttjande av öppen källkod och öppna standarder samt öppen dokumentering av forskningsprocessen måste vara allmän praxis.

Bästa festpublik

Det är väldigt viktigt att vi kan producera tillförlitlig information och att det finns förtroende mellan olika aktörer som använder informationen på varierande sätt. Det måste universitetet säkerställa och satsa på. Pålitlighet och förtroende är inga självklarheter. Det tar tid att bygga upp dem, men de kan raderas på ett ögonblick.

Tyvärr har det förekommit fall på sistone som naggat förtroendet för forskning i kanten, eller till och med förstört det. I Finland orsakar misstanken om forskningsfusk vid Teknologiska forskningscentralen stor skada och effekterna kan sprida sig långt. Fallet av forskningsfusk och felaktig vård vid Karolinska institutet i Sverige som uppenbarligen orsakade dödsfall är i det närmaste en katastrof. Enskilda fall som dessa kastar en skugga över den övriga forskningen inom det berörda området, och över forskningen överlag.

Bästa publik

Eftersom de nämnda fallen fortfarande utreds ska jag inte analysera dem närmare eller spekulera om orsaker och skyldiga, eller eventuella mer omfattande och långvariga effekter. Men det är klart att även om det är fråga om enskilda fall är de mycket beklagliga. Sådant här får inte hända.

Det viktigaste är att poängtera och stärka forskningsetikens betydelse. Forskningsmaterialet måste vara äkta och korrekt. Forskningsmetoder, mätningar och instrument måste vara tillförlitliga och hålla hög kvalitet. Källkritiken och användningen av källor måste vara noggrann, tillräckligt omfattande och beakta olika perspektiv och tidigare forskningsresultat, även resultat som avviker från de egna. Man får inte framföra andras forskning och resultat som sina egna.

Vi måste utgå ifrån att vi kan lita på våra forskare, och det gör vi också. Vi kan inte genast efterlysa polisiära åtgärder eller ytterligare kontroll. Våra forskare har stark expertis, motivation och integritet. De har ett ansvar inför sig själva och inför sitt forskarsamhälle. De vill producera tillförlitlig forskning av hög kvalitet. När de utbildar följande generation av forskare måste forskningsetiken ingå som en väsentlig del av utbildningen, ända från de första examensarbetena.

Men om och när det förekommer misstankar om fusk måste man naturligtvis genast ta tag i dem och utreda dem omsorgsfullt. Man kan och får inte försöka skyla över och gömma undan misstankarna. Vid Helsingfors universitet ansvarar kanslern för övervakningen av forskningsetiken och eventuella utredningar. Det är en effektiv, objektiv och tillförlitlig modell.

Forskarsamhället måste kunna fatta beslut som framhäver vikten av forskningsetik och som kan förebygga forskningsfusk i Finland och internationellt. Forskningsetiska delegationen (TENK) har två kategorier när det gäller avvikelser från god vetenskaplig praxis: oredlighet i vetenskaplig verksamhet och försummelse av god vetenskaplig praxis. Exempel på det senare är fall av vårdslöshet eller övertolkning av forskningsresultat.

Man kan konstatera att TENK fungerar tillräckligt väl för närvarande, förutsatt att universiteten och forskningsinstituten noggrant sköter sin roll. Men om man upptäcker att de nuvarande modellerna inte är tillräckligt effektiva och omfattande på alla punkter måste de förbättras. Man kunde till exempel överväga möjligheten att TENK vid behov själv skulle kunna inleda en utredning. För närvarande har TENK inte den rätten.

Det verkar för övrigt som att det inte bara är forskningen som kan förbättra pålitligheten och etiken i sin verksamhet. Tecken på det är till exempel Nokian Renkaat och Wärtsilä på hemmaplan och Volkswagens utsläppsfusk ute i världen. För att inte tala om de eviga, och kanske ökande, dopningsfallen inom idrotten.

Det är viktigt att producera högklassiga forskningsresultat i genombrottsklass samt bra och nyttiga produkter. Men de måste produceras på ett tillförlitligt sätt. Tillförlitlighet ger god kvalitet och förtroende. Förtroendet byggs inte upp över en natt, men det kan raderas på ett ögonblick. Helsingfors universitets kvalitet och tillförlitlighet är i världsklass, och har varit det i 376 år! På den vägen vill vi fortsätta.

Bästa festpublik,

Jag önskar er alla en trevlig 376-årsdagsfest!